

RECENSIONER

En bok för beslutsstöd inom akutmedicin

Akut internmedicin. Behandlingsprogram för Stockholms läns landsting.

Författare: Johan Hulting, Inger Gretzer Quick, Ulf Ludwigs, Stefan Sjöberg, redaktörer.

Förlag: SPESAK; 2005. ISBN 91-631-4311-9/91-631-4312-7.

Recensent: Bengt R Widgren, docent, akut- och olycksfallsavdelningen, Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Göteborg.

Att skriva en lärobok eller en bok för beslutsstöd inom akutmedicin är en svår och nästan omöjlig uppgift. Oavsett omfattning eller förenkling kommer olika användare utifrån sin erfarenhet och kompetens att uppfatta den som antingen för detaljerad eller alltför förenklad.

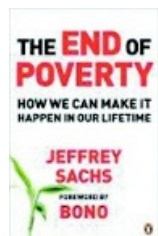
Redaktionen med Johan Hulting, Inger Gretzer Quick, Ulf Ludwigs och Stefan Sjöberg har verkligen gjort ett gott försök i »Akut internmedicin« att överblicka den kunskapsmassa inom akut internmedicin som kan behövas både på en akutmottagning och på akutavdelningar. Boken har ett bra register, som är indelat i organsystemens olika diagnoser och är lätt att hitta i. Den har också ett fördömligt och för internmedicinen modernt upplagt kapitel om akut omhändertagande som bygger på symtom från organsystem, ett systemtänkande som saknas på många håll. Särskilt glädjande är att författarna har beskrivit triagearbetet som en dynamisk process både prehospitalt och på akutmottagningen. Detta är bra, eftersom man på en del håll uppfattar triage som ett verktyg att avvisa patienter från akutmottagningen med. Som det mycket riktigt påpekas är det ett verktyg för att hitta de sjukaste men också de minst sjuka och ge en tidsram till första läkarbedömningen.

I övrigt är boken uppbyggd kring diagnoser i alfabetisk ordning inom respektive organområde. Förgiftningskapitlet är mycket bra och användbart och täcker en stor del av vad som kan dyka upp på en akutmottagning. Boken kompletteras i slutet med ett proceduravsnitt, vilket gör boken användbar som bedside-stöd.

Finns det svagheter? Ja alla böcker av denna karaktär har det. En kritisk läsare hittar brister eller har annan åsikt än författarna. »Akut internmedicin« innehåller en del lokala rutiner och program, vilket kan begränsa användningen även om det i grunden är samma principer som gäller inom akut internmedicin. Det

finns också nackdelar med en bok indelat efter diagnoser eftersom patienterna inte presenterar sig i denna form på en akutmottagning. Det är dock svårt att förmedla fakta på annat strukturerat sätt.

Slutsatsen är att boken är av hög kvalitet, aktuell och relativt heltäckande, och layouten gör den lätt att använda. Den är värd att rekommenderas till yngre, men även till seniora kolleger som känner sig ringrostiga inom akutmedicin.

»Årets thriller« för den som är intresserad av världen

The end of poverty. How we can make it happen in our lifetime.

Författare: Jeffrey Sachs.

Förlag: Penguin Books; 2005. ISBN 0-141-01866-6.

Recensent: Jerker Liljestrand, leg läk, gynekolog, docent i folkhälsovetenskap, Lunds universitet.

Den här boken griper läsaren som en riktigt bra deckare. Den handlar om hur världen skulle kunna utvecklas de närmaste 50 åren – ett inte alldeles oväsentligt ämne för oss själva, våra barn och barnbarn.

Författaren har en unik bakgrund. Som makroekonom har han under 1980- och 90-talen kallats som rådgivare åt ett antal regeringar i fattiga länder. Boken innehåller därför spännande inside-kapitel från Bolivia, Kina, Indien, Polen och Ryssland. Gradvis har han av sin hustru, som är barnläkare, kommit till insikt om att hela landets situation måste bedömas, liksom hos en sjuk patient, och att även en makroekonom måste göra ett helhetsstatus för att kunna föreslå diagnos och behandling. Han ställer sig därför mycket kritisk till Internationella valutafondens ensidiga fokuserande på enbart penningpolitik och deras ofta för t ex hälso- och sjukvården smärtsamma förslag om »strukturanpassning«. Landets totala status vad gäller naturresurser, infrastruktur, jordbruk, geografi (utan kustremsa?), utbildnings- och hälsoläge är några av de faktorer han nämner i det »status« han föreslår

bör ligga till grund för fokuserad utvecklingspolitik och fattigdomsbekämpning.

Under åren har han kommit till insikt om vad dålig befolkningshälsa betyder inte bara för produktivitet och utvecklingsmöjligheter i nutid utan vad t ex tung malariabörda innebär i kumulativ förlust under många år. Malaria beräknas således i hårt drabbade länder kunna bidra till 1 procent mindre nationell tillväxt – en jättesiffra för ett land som kanske annars skulle ha BNP-tillväxt på 3 procent men i stället hamnar kring 2 procent (där kanske befolkningstillväxten ligger på nästan 2 procent och åter upp tillväxten mätt som BNP/capita).

Han har under senare år dels valts av dåvarande WHO-chefen Gro Harlem Brundtland att vara ordförande i den Kommission för makroekonomi och hälsa, som efter stort arbete i många arbetsgrupper avgav sina rapporter 2002 (Commission on macroeconomics and health. Geneva: WHO; 2001. www.cmhealth.org), dels därefter av Kofi Annan ombetts att leda ett ambitiöst arbete för att bedöma hur världens nuvarande utvecklingsmål, Millenniummålen (Millennium development goals. www.developmentgoals.org), ska kunna nås. Detta arbete, Millennium project, avgav sin rapport i början av 2005 (UN Millennium project. www.unmillenniumproject.org) och innehåller flera viktiga kapitel om hälsa. Således finns där detaljerade förslag till hur satsning på mödrars, barns och kvinnors hälsa, HIV-förebyggande arbete, och hälso personalsutveckling ska kunna gå till.

I »The end of poverty« tittar Sachs först bakåt och analyserar världens utveckling under de gångna 50–200 åren, alltså från år 1800, då i stort sett hela världens befolkning var fattig, och fram till de sista 50 åren, då människans medellivslängd ökat från dryga 40 år till dryga 60 år – den största och snabbaste ökningen i mänsklig historia. Han tittar därefter framåt och ger uppenbarligen välgrundade projektioner av hur världens absoluta fattigdom – av 6 miljarder människor lever just nu 1,5 miljard på motsvarande 1 dollar om dagen – skulle kunna i det närmaste elimineras. Samtidigt tar han käl på en mängd myter. Även om läsaren kan ha frågor inom en del områden och enstaka avvikande synpunkter är boken som helhet oerhört lärorik och optimistisk. Man får den bestämde uppfattningen att det verkligen går att få bort det mesta av världens värsta fattigdom under de närmaste årtioendena, med rimliga insatser: rättvis handel, skuldeftergift, bistånd på omkring 0,7 procent av BNP från de rika länderna, och fokuserat arbete. •